[א]פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה לאדא דיילא עד פלגיה וכולי עלמא קאי לפרשתבינא דפומבדיתא עד חרציה שאלו לפני רבי המפלת שפיר מלא בשר מהו אמר להם לא שמעתי אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי כך אמר אבא מלא דם טמאה נדה מלא בשר טמאה לידה א"ל אילמלי דבר חדש אמרת לנו משום אביך שמענוך עכשיו מדהא קמייתא כיחידאה קאמר כסומכוס שאמר משום ר"מ הא נמי שמא כרבי יהושע אמרה ואין הלכה כר' יהושע דתניא המפלת שפיר שאינו מרוקם ר' יהושע אומר ולד וחכ"א [א]אינו ולד אמר ר"ש בן לקיש משום ר' אושעיא מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הכל אינו ולד ור' יהושע בן לוי אמר בצלול מחלוקת איבעיא להו בצלול מחלוקת אבל בעכור דברי הכל ולד או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת תיקו מיתיבי את זו דרש ר' יהושע בן חנניא [1]ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם מלמד שאין הקב"ה עושה עור לאדם אלא א"כ נוצר אלמא בעור תליא מילתא לא שנא עכור ול"ש צלול אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת היינו דאיצטריך קרא אלא אי אמרת בעכור מחלוקת למה לי קרא סברא בעלמא הוא אלא שמע מינה בצלול מחלוקת [ב]שמע מינה וכן אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הכל אינו ולד איתיביה רבא לר"נ [ג]אלא אמרו [ב]סימן ולד בבהמה דקה טינוף בגסה שליא [ג]באשה שפיר ושליא ואילו שפיר בבהמה לא פטר אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת משום הכי אשה דרבי בה קרא פטר בה שפיר בבהמה דלא רבי קרא לא פטר בה שפיר אלא אי אמרת בעכור מחלוקת מכדי סברא הוא מאי שנא אשה ומאי שנא בהמה מי סברת רבי יהושע מפשט פשיט ליה רבי יהושע ספוקי מספקא ליה ואזיל הכא לחומרא והכא לחומרא גבי אשה דממונא הוא ספק ממונא לקולא גבי בהמה דאיסורא הוא דאיכא לגבי גיזה ועבודה ספק איסורא לחומרא ה"נ גבי אשה ספק טומאה לחומרא ומי מספקא ליה והא קרא קאמר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא א"ל רב חנינא בר שלמיא לרב הא רבי הא ר' ישמעאל בר' יוסי והא רבי אושעיא והא רבי יהושע בן לוי מר כמאן ס"ל א"ל אני אומר אחד זה ואחד זה אינה חוששת ושמואל אמר אחד זה ואחד זה חוששת ואזדא שמואל לטעמיה דכי אתא רב דימי אמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא לבר מההוא שפירא דאתא לקמיה דשמואל דמנח עליה חוט השערה מהאי גיסא וחזיא מהאי גיסא אמר אם איתא דולד הואי לא הוה זיג כולי האי: ואם היה מרוקם וכו': תנו רבנן [ד]איזהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר [ה]תחלת ברייתו [ה]מראשו ושתי עיניו כשתי טיפין של זבוב תני רבי חייא [ו]מרוחקין זה מזה שני חוטמין כשתי טיפים של זבוב תני רבי חייא [ז]ומקורבין זה לזה ופיו מתוח כחוט השערה וגויתו כעדשה ואם היתה נקבה [ו]נדונה כשעורה לארכה וחתוך ידים ורגלים אין לו ועליו מפורש בקבלה [2]הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוחי [ז]ואין בודקין אותו במים שהמים עזין

וטורדין

פרשתבינא. שם הגיש: **כסומכוס.** בריש פירקין [כא:] דם שבתוך החתיכה מטמא משום נדה ויחידאה היא: **כר' יהושע אמרה.** דמשום עור שפיר לחודיה מטמא [ז][משום לידה ויחידאה היא דדילמא אפילו במלא בשר פליגי כיון דאינו מרוקס מעולם לא היה ולד ואע"ג דפליג רבי יהושע בשפיר לחודיה במלא דם מודה דלאו ולד הוא דדם מוכיח עליו]: **בעכור.** מה שבתוכו עכור דאיכא למימר ולד היה ונימוח: **בצלול.** שהוא מלא מים צלולין: **היינו דאיצטריך קרא.** לרבי יהושע דמשום עור לחודיה הוי ולד: **אלא אי אמרת.** טעמא דרבי יהושע משום דעכור הוא ואיכא למימר נימוח ולאו משום עור קרא ל"ל: **אלא לאו בצלול מחלוקת.** ותיובתא דר"ל: **אלא אמרו.** רישא בבכורות פרק הלוקח בהמה מן העובד כוכבים (דף יט:) לענין לפטור את שבא אחריו מתורת בכור: **טינוף.** לאחר שקבלה מן הזכר ונולד הולד נימוח וזב הימנו ויוצא והולך ואותו טינוף פוטרתה מן הבכורה: **שפיר ושליא.** או שפיר או שליא: **ספוקי מספקא ליה.** בעכור גופיה אי ולד הוא אם לאו: **הכא לחומרא והכא לחומרא.** גבי בכורת בהמה אמר דלאו ולד הוא ולא פטר את הבא אחריו דאי אמרת פטר קא גזיז ועביד ביה עבודה ודילמא לאו ולד הוא ההוא קמא וקאתי לידי תקלה וגבי טומאת ולד אזיל לחומרא דקאמר ולד הוא וטמאה שבועיים וימי טוהר לא ס"ל דניתיב לה. וגבי בכור אדם דקולא היא דקאמר פטר את הבא אחריו ולא איכפת לן דאין קדושה בבכור אדם אלא ממון כהן ה' סלעים וספק ממונא לקולא דכהן הוי מוציא מחברו עליו הראיה: **הא רבי.** דאמר לעיל לא שמעתי: **והא רבי ישמעאל.** דאמר מלא בשר טמאה לידה: **והא רבי אושעיא.** דאמר בעכור מחלוקת: **והא רבי יהושע בן לוי.** דאמר בצלול מחלוקת: **אחד זה ואחד זה.** אחד עכור ואחד צלול: **חוששת.** ויושבת ימי טומאה ואין לה ימי טוהר דספק ולד הוא ולא ודאי: **לא דכו שפיר.** לא טיהרו את המפלת שפיר משבועים ואפי' בלידה יבישתא: **נהרדעא.** אתריה דשמואל: **זיג.** צלול: **טיפין של זבוב.** עיני זבוב: **ופיו מתוח כחוט השערה.** סדק קטן ונראה כאילו חוט השערה מתוח שם: **גויתו.** גיד אבר הזכר. והא דתנן [כד:] תשב לזכר ולנקבה אלמא מספקא לן אם זכר אם נקבה כשאין ניכר בו האבר איירי: **כשעורה.** היא סדוקה לארכה: **וחיתוך ידים ורגלים.** עדיין אין נראין כדאמרינן תחלת ברייתו מראשו: **כחלב.** זהו שכבת זרע שהוא ניתך וקלוש מתחלה בשעת יציאתו כחלב ואח"כ נעשה קפוי:

וטורדין

פרשתבינא. פ"ה שם איש וכן בערוך[ח] ואינו כן דאם כן ה"ל למימר מפומדביתא אלא פרשב"ס לשון פרנסות וממשלה: **מלא** בשר מהו. ממתני' דקתני מלא דם ומלא מים ליכא למפשט דדילמא הא מלא בשר חוששת אבל ודאי ולד לא הוי א"נ הא דלא חשיב משום דבפלוגתא לא איירי: **שמא** כר' יהושע. אע"ג דבעי למימר בסמוך מחלוקת בצלול אבל בעכור דברי הכל ולד רבי נמי מסופק היה בהא דהא קאמר שמא:

(לעיל) **כסומכוס.** וא"ת ואם שפיר מלא דם הוי כחתיכה שבתוכה דם שפיר מלא בשר נמי להוי כחתיכה של בשר דאמר בפירקין דאינה טמאה לידה כשאין בה עצם ויש לומר דשפיר דמיא לולד טפי מחתיכה וטמא אפילו אין בה עצם אע"ג דבמלא דם שניהם שוים: **מחלוקת** בצלול. פ"ה מלא מים וכן משמע וקשה וכי עדיף ממלאה דם דאמר לעיל דטמאה נדה ולא לידה אפי' לרבי יהושע לכך נראה לפרש דצלול ועכור היינו בשר עכור ובשר צלול: **שאין** הקב"ה עושה עור כו'. דכתנות עור בעור אדם איירי כדמתרגמינן על משך בשריהון: **סימן** ולד בבהמה דקה טינוף. האי טינוף הוא ולד עצמו ולא דמי לטינוף דלקמן דרוב בהמות מטנפות דהתם טינוף של אחר יצירת הולד: **גבי** בהמה לחומרא. ואע"ג דקולא הוא שמוציאין ממון מרשות ישראל היינו משום דאי לא יהיב לכהן אתי למשרי בגיזה ועבודה: **אינה** חוששת. וקסבר רב דבעכור מחלוקת [ר"י] ורבנן:

תחלת ברייתו מראשו. תימה דבפ' בתרא דסוטה (דף מה:) קסבר אבא שאול תחלת ברייתו מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך ונראה לר"ת דגרס [ט]ברשון וכן פר"ח ובתוספתא פירש כעין חגב דסלעם מתרגמינן רשון וכן משמע דמיירי בשיעור האברים[י]:

עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני. ברישא עור ובשר והדר עצמות וגידים ובתחיית המתים דיחזקאל (סימן לז) איפכא גידין והדר בשר ומפרש במדרש[י] למה הדבר דומה לאדם שפושט וחוזר ולובש [ל]מה שפושט ראשון לובש אחרון אבל בתחלת בריית הולד עור ובשר תחלה ואח"כ עצמות וגידין:

לידע

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ד:

מא ב מיי' פ"ד מהלכות בכורים הלכה י סמג עשין ריא טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ז:

מב ג מיי' פי"א מהלכות בכורים הלכה יד ופ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ג והלכה יד סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף כג:

מג ד ה ו ז מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ג סמג לאוין קיא:

◆

תוס' הרא"ש

לכשתכעוס תעמוד במילואך לאו דוקא שיהו אכילה ושתיה שוין אלא בין אכילה ושתיה יהיו שני שלישים: **פושתיבנא** דפום בדיתא. פרש"י שכך שמו וקשה דה"ל למימר מפום בדיתא אלא לשון ממשלה ופרנסות היא: **שפיר** מלא בשר מהו. ממתניתין דקתני מלא דם ומלא מים ליכא למיפשט דמשמע הא מלא בשר טמאה לידה משום דאיכא למימר הא מלא בשר חוששת אבל ודאי לא או א"נ אפילו חוששת אינה והאי דלא חשיב ליה משום דבפלוגתא לא קא מיירי: **הא** נמי שמא ר' יהושע אמרה. אע"ג דאיכא מ"ד בסמוך מחלוקת בצלול ומיבעיא ליה אי בעכור ד"ה ולד גם ר' מסופק בדבר דהא שמא קאמר. ותימה אי כר' יהושע אפילו מלא דם נמי תהא טמאה לידה. כלומר דהא בצלול קאמר דהוי ולד ומלא דם לא גרע מצלול ואי הוה מפרשי' דעכור וצלול דהיינו ממראה בשר הוה ניחא אבל רש"י פי' צלול כמו מים צלולין: **שאין** הקב"ה עושה עור לאדם כו'. דכתנות עור מתרגמינן על משך בשריהון ובעור אדם איירי קרא ש"מ דעיקר יצירת אדם בעור קאי מדתלי כתנות בעור האדם: **סימן** לולד בבהמה דקה טינוף. האי טינוף הוי מיחוי הולד עצמו ולאו כי האי טינוף דאמרינן לקמן רוב היולדות מטנפות דהתם בטינוף שקודם הולד קאמר: **גבי** בהמה דאיסורא הוא כו'. ואף לכהן צריך ליתנו ולא אמרינן ספק ממונא לקולא משום דאי לא יהיב ליה אתי למשרייה בגזה ועבודה: **תחלת** ברייתו מראשו. ר"ח גרס ברשון וכן ר"ת והכי נמי איתא בתוספתא כלומר כעין חגב דסלעם מתרגמינן רשונא ולפי הספר דגרסינן מראשו קשה דהא שמעינן לאבא שאול גופיה בפ' בתרא דסוטה שהולד נולד מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך: **עור** ובשר תלבישני כו'. גבי תחיית המתים דיחזקאל כתיב ברישא גידין והדר בשר והדר עור ומפרש במדרש מלבוש שלובש ראשון פושט אחרון:

מסורת הש"ס

א) [גי' הערוך פשתיכנא וכ"א בע"י ושם איתא ג"כ עד חרציה קודם עד פלגיה], ב) [עי' תוס' ע"ז נג. סוף ד"ה או דילמא ושם סח. בתוס' ד"ה תיקו], ג) בכורות יט:, ד) [תוספתא פ"ד ה"ד], ה) [צ"ל כרשום פי' חגב. כך גי' הילקוט], ו) [בע"י הגי' נקבה נכרת כשעורה סדוקה לארכה], ז) רש"ל, ח) [ערך פשתיכנא], ט) [צ"ל כרשון וכן איתא בערוך ערך רשון], י) [עי' תוס' יומא פה. ד"ה אבא שאול], כ) [ריש פרשת תזריע], ל) צ"ל מה שפושט אחרון לובש ראשון אבל כו'. רש"ל וכן הוא ברש"י דיחזקאל ועי' ר"מ ורש"א שגורסין גירסא שלפנינו והכל אחד,

◆

תורה אור השלם

1. וַיַּעַשׂ יְיָ אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כָּתְנוֹת עוֹר וַיַּלְבִּשֵׁם: בראשית ג כא
2. הֲלֹא כֶחָלָב תַּתִּיכֵנִי וְכַגְּבִנָּה תַּקְפִּיאֵנִי: איוב י י

◆

מוסף רש"י

באשה שפיר. עור שיש בו צורת הולד (בכורות יט:).